

Тетяна СТЕЧИШИН

старший викладач кафедри банківської справи

Тернопільський національний

економічний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Новітні глобалізаційні процеси, що спостерігаються у світовому господарстві особливо виразно знаходять своє відображення у фінансовому секторі економіки. Банки, як ключові учасники грошово-кредитного ринку та головні «продавці» фінансових послуг у суспільстві, відіграють все більшу роль у забезпеченні його економічного розвитку. В цьому контексті раціональне проведення активних операцій банків, левову частку яких визначають саме кредитні й ефективне управління кредитним портфелем набуває особливої ваги.

Прояв кризових явищ у даному секторі економіки призводить до негативних тенденцій розвитку держави. В сучасних політико-економічних умовах, які можна визначити як кризові, проблема збереження стабільності банківської системи постає дедалі гостріше. Кризові явища зумовили існування таких основних загроз стабільності банківської системи як недостатній рівень капіталізації, нестабільність ресурсної бази, скорочення обсягів кредитування, що в подальшому може позначитись на якості кредитного портфеля банків.

Загроза 1. Недостатній рівень капіталізації. Незважаючи на позитивні тенденції у динаміці власного капіталу банків України варто наголосити, що проблема недостатньої капіталізації супроводжує їх функціонування з перших етапів розвитку вітчизняної банківської системи. У 2009 р. мінімальний розмір статутного капіталу становив 75 мільйонів гривень, у 2012 році – 120 мільйонів гривень [1]. З метою стабілізації економічної ситуації, постановою № 464 від 6 серпня 2014 НБУ зобов'язав комерційні банки поетапно збільшити статутний фонд до 500 мільйонів гривень в період до 11 липня 2024 року. Незважаючи на

поступове збільшення значення показника балансового капіталу, як основи розвитку банківської системи, він ще залишається досить низьким, і складає лише близько 5 % від ВВП, тоді як у країнах Центральної Європи – понад 40 % [ ]. Тому вважаємо, що 2024 рік – дуже віддалена перспектива. Треба змусити банки збільшити статутний фонд до 500 млн. грн. до кінця 2015 року. А до кінця 2024 року варто було б зобов'язати банки збільшити свій статутний фонд до 1 млрд. євро. Це забезпечило б гарантію стабільності прибутків та збереження депозитів вкладників. Одним із способів підвищення рівня капіталізації банківської системи України є злиття та поглинання.

Загроза 2. Нестабільність ресурсної бази, зумовлена високим рівнем недовіри до банків, що обмежує можливості банківської системи до кредитування. Основним джерелом ресурсної бази для банків становлять внутрішні ресурси, насамперед, кошти фізичних (40 %) і юридичних осіб (24 %). На сьогодні банківська система України стала заручницею політичної напруги. За словами голови НБУ В. Гонтаревої відтік депозитів становив 110 млрд. грн., з яких 7 млрд. доларів США і близько 50 млрд. грн. [ ]. В результаті відбулась трансформація ресурсної бази в короткотермінову, що зменшує можливості банків надавати термінові кредити. Адже «кошти на вимогу» є найбільш непередбачуваними та мінливими. Одним із напрямів вирішення даної проблеми є дієві кроки НБУ в напрямку врегулювання валютного курсу та призупинення девальвації національної валюти. З боку влади та уряду – призупинення ескалації конфлікту на сході країни. Виконання цих умов сприятиме поступовому поверненню довіри до банківської системи. Адже, нині за різними даними, на руках у пересічних громадян зосереджено від 8 до 10 млрд. доларів США, які б, при залученні у банківську систему, могли стати реальними інвестиціями в економіку.

Загроза 3. Скорочення обсягів кредитування та погіршення якості кредитного портфеля. За перше півріччя 2014 року обсяг гривневих позик, які банки видали юридичним особам, знизився на 38,4 млрд. гривень – до 415,86 млрд. гривень. За аналогічний період минулого року банки збільшили гривневі

позики на 4,81 млрд. гривень. Загальний обсяг кредитів, виданих банками юридичним особам, зріс більш ніж на 55 млрд. гривень – до 747,57 млрд. гривень. Утім, це зростання зумовлене девальвацією національної валюти. Понад 44% кредитного портфеля юридичних осіб – це валютні позики []. Зниження обсягів кредитування відбулося внаслідок зменшення кількості банків, які надають позики юридичним особам. Також, значно знизилась вимоги до управління кредитним портфелем. Банківські установи запровадили більш жорсткі умови кредитування: було переглянуто ризики. Через підвищення ризиків неповернень практично всі банки призупинили видачу позик новим клієнтам. Збільшили вимоги до клієнтів. Банки намагаються не фінансувати підприємства, розташовані в зоні дії АТО. Крім того, фінустанови остерігаються компаній, у яких основні ринки збуту знаходяться на території конфлікту. Найбільше на скорочення кредитування вплинуло посилення оцінки платоспроможності позичальників. Банки почали застосовувати суворі нормативні підходи, проводити детальне оцінювання фінансового стану і бізнес-моделей, включаючи прогнозні сценарії і стрес-тести підприємств, приділяти пильну увагу звітності. Вона повинна відповідати міжнародним стандартам і, бажано, щоб її аудитували, зокрема представники «великої четвірки» аудиторів. Ключову роль в ухваленні рішення щодо кредитування починає відігравати репутація акціонера та менеджменту потенційного позичальника. У банків відбувається зміщення пріоритетів при перевірці клієнтів із застави на користь якісної дебіторської заборгованості. Банки готові приймати в якості забезпечення активи, які, власне, і є матеріальною стороною бізнесу потенційного клієнта. Це може бути нерухомість, обладнання, сировина та готова продукція. Щоб простимулювати власника повертати кредити, банки намагаються зачепити його інтереси й беруть у якості застави приватне майно власника бізнесу. Для банку важливими є як ліквідність забезпечення, так і ступінь залученості підприємства і його власника в угоду, а також те, наскільки власник готовий розділити ризики проекту.

Висновки. У наступному півріччі, заважаючи на кризові явища в економіці країни, банки будуть кредитувати вибірково і на жорстких умовах. Активне кредитування звується до виконання вже наявних договірних зобов'язань. Банківські установи будуть розглядати проекти у тих галузях, які припускають швидкий обіг коштів і є прибутковими протягом трьох-п'яти років. Пріоритетними для банків будуть позичальники – представники агробізнесу, оптової та роздрібної торгівлі й харчової промисловості. Враховуючи, що зараз основною проблемою стає питання якості активів, потрібно наголосити на удосконаленні системи фінансового моніторингу в банківській системі, а також на використанні зарубіжного досвіду (створення і розвиток системи бюро кредитних історій, співпраця з колекторськими компаніями). Банкам в Україні потрібно створити принципово нову міжбанківську інформаційну систему (систему «карт позичальників»), яка б містила всі аспекти інформації про позичальників, що входять до групи кредитного ризику, але мають бажання отримати кредит.

Найважливішим і найдоцільнішим способом удосконалення управління кредитним портфелем є підвищення його конкурентоспроможності. Воно полягає в організації здатності забезпечення банком максимальної дохідності та якості активів порівняно з кредитними портфелями інших банків.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.